

Anemomen

Medlem sbad för
H allsbergs N aturskyddsförening
Nr 1 2009

Hej på er. Jag är en huggorm som övervintrat vid Öby kulle.
Kom och träffa mig den 19 april

Innehåll:

Inbjudan till Årsm öte	3
Verksam hetsberättelse	4
H allsbergs naturskyddsförening ..	8
Ö by kulle som ar	9

Program 2009	10
Svam phösten	13
N aturskyddsföreningens historia	16
Ö mfrossa i vinterkyla	18

H ej igen

Efter en regning höst med mycket svamp är det dags att se fram mot våren igen.

Vi fortsätter för 21:a året sedan vi startade om verksamheten i Hållsbergs biologiska förening som en krets av naturskyddsföreningen på hösten 1989.

I år firar också Svenska Naturskyddsföreningen 100 år. Föreningen bildades samma år som de första nationalparkerna, 1909.

Detta ska naturligtvis firas, och om du tittar i programmet finner du tre program punkter som handlar om detta. Kom och delta, det är alltid trevligt när det kommer m ånga på våra aktiviteter

Den 26 och 28 maj ordnar vi, tillsammans med Kumla Naturskyddsförening två bussutflykter där vi presenterar olika platser i våra kommuner. Det blir ett mindre avgift, och vi hoppas få med både gamla och blivande medlemmar. Om du inte har besökt Öjansö, Öxaryggen, Tomtehamnen, flera platser blir detta en chans som jag hoppas att du tar tillvara.

/Sture H.

Du hälsas välkommen till

Årsmöte

i Hallsbergs Naturskyddsförening

måndagen 2 mars kl. 19.00

i Dagcentralen Knuten, Hallsberg

Program:

Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Fågeldoktorn, ringmärkaren, resenären mm

Leif Sandgren

berättar och visar bilder om sitt arbete med
flyttfåglar, här hemma och i andra länder.

Se mer om Leif på www.lsnaturguide.se/index.htm

Kaffe serveras

VARMT VÄLKOMNA!

Tag gärna med intresserade vänner.

STYRELSEN

HALLSBERGS NATURSKYDDSFÖRENING S

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2008

Styrelsen fram lägger härmed verksamhetsberättelsen för år 2008

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande Vakant
Vice ordf. Sture Hermansson
Sekreterare Arne Holmér
Kassör Ingemar Hallberg
Övriga ledamöter: Tage Aronsson
Inger Eriksson
Lars Holmgren
Clas Göran Larsson
Ingela Wallin

Styrelsesuppleanter:

Margareta Bergström
Helena Blückert
Leif Karlsson

Styrelsemöten:

Styrelsen har under året haft 7 sammanträden. Under sommarmånaderna har vi samlat i klubbstugan i Herrerfallsäng. Övriga fyra möten har vi varit på Knutensdagcentral.

Möten, konferenser och kurser:

Tage Aronsson har under året varit kretsens representant i Länsförbundets styrelse med Arne Holmér som suppleant. Ingela Wallin representerade kretsen på riksstämman i Borås 14-15 juni. Hon har lämnat en utförlig redovisning i Ane-möten.

Lars Holmgren representerade oss vid Studieförbundets årsmöte den 31 mars.

Arne Holmér, Lars Holmgren och Margareta Bergström var våra representanter vid Länsstämman den 26 april på Naturskolan i Kvarnarp.

Margareta Holmér var kretsens representant vid Hoppåslas årsmöte.

Sture Hermansson och Tage Aronsson deltog i en kurs om gammelskogar vid Haddedebo den 28/9.

Arne deltog i oktober i en kurs i örebro om hur man gör Naturskyddsföreningens nya hemsidor med hjälp av webbverktyget Episerver.

Ingemar Hallberg och Arne Holmér deltog som guider under mykologiveckan, en sammandragning i närke av svampkunnigt folk från flera länder under vecka 37.

Skrivelser och kontakter med myndigheter och organisationer:

Under året har vi haft fortsatta överläggningar med myndigheterna om eventuella förändringar i skötseln av det kommundala naturreservatet Brobyäng. Den 21 april gjordes återigen en rundvandring i reservatet. Vi försökte då precisera om och var och hur mycket röjning som skulle kunna ske runt några ekar. Förutom några i styrelsen deltog Tomas Gustafson och Henrik Josefsson från Länsstyrelsen, Leif Welanders från kommunen och Karl Gustaf Nilsson.

Sture har senare ställt några skriftliga frågor till kommunen om skötseln av reservatet och naturstigen genom detta, men har inte fått några klargörande svar.

Vi har fått möjlighet att yttra oss över en översiktsplan för Hallsbergs kommun.

Några remisser från kommunen har besvarats. Det gäller bl.a. en ny detaljplan för Billsgårdsområdet i Svennevad.

Av kartor att döma kommer inte bebyggelsen så nära vattnet att den fria stranden hotas. Vi hade inte heller några erinringar mot nya detaljplaner för kvarteret Kronan och kvarteret Berg i Hallsberg och inte heller ifrågasatte vi bebyggelse vid Sköllersta Prästäng.

Vi har fått skriftlig information från Svenska Kraftnät om Sydvästlänken och Helena Blückert har varit på ett informationsmöte om den stora kraftledningen genom länet.

Klubbstugan i Herrfallsäng:

Tre styrelsemedlemmar och en uggleafton har varit förlagda till klubbstugan.

Anemonen:

Vår föreningstidning har som vanligt utkommit med två nummer med Sture Hermansson som redaktör.

Hemsidan:

Hemsidan på Internet, med adressen www.hallsberg.sn.se, har hållits uppdaterad av Ame Holmer.

Studiecirkel:

Under hösten startades isamarbete med Studieförbundet en studiecirkel om utfiskningen av haven med Isabella Lövin. Lovordade bok Tyst hav som grund. Kursen fortsätter under våren 2009.

Föreningsmöten och exkursioner:

Onsdag 13 februari. Kemikalier i vardagen. Vid ett i detta arrangemang som ordnades av Länsförbundet på Åsen, Västra Storgatan i Hallsberg. Pia Aspegren föreläste och besvarade frågor om vanliga kemikalier som finns i vardagsvaror.

Måndag 10 mars: ÅRSMÖTE på dag-

centralen Knuten, Nytorpgatan 6-8, Hallsberg

Förutom ordinarie förhandlingar berättade Sture och Britt Tranevåg och visade bilder om tranor. 23 deltagare.

Lördag 15 mars: En traditionell ugglekväll i skogarna med mot Skogaholm. Vi samlades först i klubbstugan och lyssnade på inspelade uggleljöd, som Sture presenterade, under det vidrack kaffe och åt av Margareta hembakade bullar. Därefter ringlade bilkaravanen iväg genom skogen under lyssningspauser med mot Skogaholm. Vi grillade korv vid Tisarens strand vid Sandviksbaden, och där tyckte sig några höra kvällens enda kattuggla. 14 deltagare.

Söndag 1 april: Fågelholkstillsyn i slöjdsalen på Folkasbokolan. 8 deltagare.

Söndag 13 april: Brobyäng. Viggpröjde ett tidigt vårbesök i reservatet. Nunn och Blåsippor blomade och vi studerade mossor, svampar och lavar. 6 deltagare.

18-19 april: Deltog vi i Företags- och föreningsmässan i ishallen i Hallsberg.

Ti. 22 april: Kvällspromenad på Bystadnäset. En för oss mycket stor grupp hade samlat i närheten av Bystad herrgård på kvällen. Inte mindre än 21 personer kunde under Stig Enetjåms ledning njuta av en fin rundvandring på halvön som sträcker sig ut i sjön Sottem. Vi såg genast att det var vildsvinsrika marker för marken var överallt uppbökad av grisarna. Skön fågelång, bl.a. av rödvingetrastar. Vi kunde konstatera att fiskgjusarna återvänt från vintervistet i Afrika och nu åter satt i sina storbon i talkronorna.

S. 25 maj: Vandring på Bergslagsle-

den, etapp 15. Fem pigga tjejer vandrade den 23 km långa sträckan. Inger Eriksson som ledde vandringen har lämnat en redogörelse för äventyret i Anemonen.

Söndag 1 juni: Bussresa till Västergötland. Ett arrangemang av naturskyddsföreningen i Kumla som flera av hällsborgskretsens medlemmar deltog i. Sture har lämnat rapport i Anemonen från den innehållsrika dagen.

5-6 juni. Naturnatten. Det riksfattande arrangemang för naturnatten genomfördes genom att samlas vid Öby kulle vid Kvismaren och lyssna och spana efter nattaktiva fåglar. Aktiviteten på fåglarna var inte vad vi hoppats på, men flera näktergalar hördes sjunga i snåren och några sävsångare och någon trastsångare lyssnade vi också in.

Söndag 15 juni: De vilda blommor-

nas dag. Ett arrangemang tillsammans med Örebro Läns Botaniska Sällskap. Arne guidade i Hårfallsängs naturreservat. 10 deltagare.

Lördag 2 augusti: Slåtter i Broby äng. Det blev inte mycket bevattning med slåtter i år heller eftersom Skogsstyrelsen även i år redan hade slagit hela ängen med maskiner. De sju personer som samlades vandrade runt i reservatet och planerade för ny sträckning av naturstigen.

Söndag 7 september. Svampexkursion: Det var gott om svamp och exkursionen vid sjön Igelhåvster om Pålsboda inbringade inte mindre än 105 arter som Karl Gustaf Nilsson hjälpte oss att sätta namn på. Svampexkursionerna brukar vara populära och i år var det 15 deltagare.

Fikapaus under Naturnatten 5-6 juni vid Kvismaren.

Fikapaus med fyllda svampkorgar under svampexkursionen 7 september

Fredag 10 oktober: Miljövänliga veckan, vecka 40. I år var temat "Medvetet med miljö". Vi medverkade på Hallsbergsmärket med ett stand.

Söndag 23 november. Bildafton på Knuten. Några i föreningen visade en del av sina bilder. Sture visade bl.a. bilder från en resa i Skottland. Arne visade "sociala" bilder från olika aktiviteter i föreningen under året och Inger Holmer bidrog med några bilder med viss konstnärlig utformning.

Medlemsantalet:

Senaste rapporten från rikskansliet angav 244 fullbetalande medlemmar. Tillkommer bortåt 100 familjemedlemmar.

Ekonomi:

Beträffande ekonomi hänvisas till särskild berättelse.

Slutord:

Vill framföra ett tack till dagcentra-

len Knuten där vi fått vara vid möten av olika slag. Vill slutligen tacka medlemmar för visat förtroende under året och önskar föreningen fortsatt framgång.

Hallsberg den 2 mars 2009

Arne, i stugan i Herrfallsäng, under arbete med utskicket av Anemonen nr 2 2008.

HALLSBERGS NATURSKYDDSFÖRENING

Så började det

Så här skrev Arne Holmer inför vårt 10-årsjubileum

Den 13 november 1989 återupptogs den sedan några år sovande Hallsbergs Biologiska Förening. På Stocksätersskolan samkallades ett tjugotal naturintresserade personer och en interimstyrelse tillsattes. Mötet beslutadeutom att föreningen skulle ombildas till en krets i Svenska Naturskyddsföreningen. Drygt ett år hade då förflutit sedan de första kontakterna tagits. Flera möten med naturvänner, en bildafton och en excursion i Hallsbergsbygden ledde fram till en arbetsgrupp som ordnade startmötet den 13 oktober. Det allt överskuggande problemet under förberedelseåret var att få tag i en ordförande. Inge Wollin blev nu den som kom att leda interimstyrelsen på åtta personer. Tre av dem är idag fortfarande aktiva styrelsemedlemmar, Sture Hermansson, Claes-Göran Larsson och Arne Holmer. Övriga i denna första styrelse var Conny Persson, Karl-Erik Karlsson, Helena Johansson och Ingemar Eliasson.

Biologiska föreningen blir Naturskyddsföreningen

Vid det första årsmötet, i mars 1990, fick hela interimstyrelsen förtroendet att fortsätta leda föreningen. Vi gjorde en rivstart och under 1990, det första hela verksamhetsåret, ordnades 24 olika sammankomster och excursionser. Mats Rosenberg underhöll vid årsmötet de 54 närvarande med bilder från Nordamerikanska nationalparker.

Föreningens namn ändrades vid års-

mötet 1994 till Hallsbergs Naturskyddsförening.

Vi ärvt från den gamla föreningen ett litet trevligt torp i naturreservatet Herrerfällsäng. Mycket energi har lagts ned på att renovera stugan och göra den snygg och trevlig. De första åren hade styrelsen oftast sina möten i skogsvårdsstyrelsens lokaler i Långängen men snart samkallades vi allt oftare i stugan, som nu kunde göras varm och skön med en gjutjärnska i en som vi eldade i utan risk efter att ha bättrat på skorstenen. Stugan har på flera sätt blivit en återkommande samlingspunkt och inte mindre trevlig sedan vi fått fart på den gamla jämspisen och lärt oss laga till fräsiga våfflor på den. God hjälp med stugans renovering har vi fått genom att agera arbetsgivare och deltagit i s.k. ALU-projekt. Om några namn ska nämnas i samband med stugans uppsnygning så är det kanske främst den mångkunnige målaren Sven Åke Josefsson i gott samarbete med Håkan Lindgren och hans bror Bertil. Stugan är rätt liten. Den saknar vatten och elektricitet. Vi har därför ofta använt Kullängens vårdcentral som samlingslokal, bl.a. vid de flesta årsmötena och vid studiecirkelträffar.

2009

Vi fortsätter verksamheten, och vi är fortfarande kvar med samma målsättning som när vi började. Vi försöker, enligt Naturskyddsföreningens motto, sprida "kunskap om och kärlek till vår natur samt för naturskydd"

ÖBY KULLES ORMAR

Sture Hemansson

En huggorm har ringlat in i sicksackställning för att visa sitt sicksackband längs ryggen

Ett par pojkar som också var på plats för att studera ormar meddelade att det låg en snok alldeles innanför staketet.

Men var det en snok eller en svart huggorm?

Många arter av ormar, både huggorm och snok, övervintrar i den gamla grusgropen på baksidan av Öby kulle. I mars-april kommer de ut för att sola och parasig innan de ringlar ut till sina sommarvisten vid Kvismaren.

Ormskådning har blivit så populärt vid Öby kulle att man tvingats hägna in själva grusgropen för att inte folk ska

trampa på stenarna och skada ormar som ligger därunder.

Om vi har tur med vädret kan vi studera ormar på exkursionen den 19 april. Det blir kanske också chans att lära sig se skillnaden mellan svart huggorm och snok. Är det sant att snok har rund pupill medan huggormen har avlång?

PROGRAM

Måndag 2 mars kl. 19.00	Årsmöte. Föredrag: Leif Sandgren berättar och visar bilder om fåglar både hemma och i övervintringsområdena. Dagcentralen Knuten Hallsberg
Lördag 14 mars kl. 18.30	Ugglekväll Vibörjar med kaffe och inspelade ugglelåten i stugan i Herrfällsäng. Efter en spaningstur genom skogarna hoppas vi kunna avsluta kvällen med en lägere, så tag med korv med för grillning. Extra varm klädsel rekommenderas. Ansvariga: Arne och Sture Samling i stugan vid Herrfällsäng
Söndag 5 april kl. 8.00	Utflykt till Igeln Arr. Kumla Naturskyddsförening. Samling vid Kumla kyrka eller vid Igeln
Söndag 19 april kl. 9.30	Fågel- och områdeskådning vid Kvismaren Vi besöker de nya anläggningarna för fågelkådning och Öbykulles områden Samling vid Konsum Hallsberg kl. 9.00 eller vid Öbykulle kl. 9.30
Söndag 24 maj kl. 8.00	Vandring på Bergslagsleden Blankhult, Annaboda-Suttarboda Ledare Inger Eriksson tel. 0582-13075. Avfärd kl. 8.00 från Konsum,

OBS!

Det har hänt att vi har varit tvungna att ändra i programmet.
Kontrollera med vår hemsida www.hallsberg.snf.se innan du åker ut.

Våra arrangemang sker i samarbete med
Studieförbundet

Våra vänner i Kumla har också ett
intressant program.
www.kumla.snf.se/

Söndag 24 maj Naturskyddsföreningen 100 år
 firas vid Garphyttans nationalpark.
 Arr. Länsstyrelsen. Se tidningsannonser för tider

Tis och torsdag Jubileum sresor
 26 och 28 Maj Vi firar Naturskyddsföreningens 100-årsjubileum med en bussresa runt vår kommun (och Kumla) Samarrangemang med Kumla.
 Se hemsidan eller annonser eller ring för närmare info.

Fredag 5 juni 19.00 Jubileum sfest
 Vi firar Naturskyddsföreningens 100-årsjubileum tillsammans med Kumla i församlingssgården Hult
 Programmet och platsen är fortfarande inte helt säkert
 Titta på hemsidan, eller ring, för exakt tid och plats.
 Förhandsanmälan

Söndag 7 juni Östgötaresa
 En natur- och kulturresa i Östgötabygden - en hel dag så tag med en rejäl matsäck.
 Eventuellt får vi komma in en stund i ett nunnekloster på Östgöta Berg, och titta in i en av de gamla kyrkorna på Östgötaslätten. Vi besöker också Östgötabygdens orkidéväg och Gärnäs fågelområde i värdskapet.
 Arr. Kumla Naturskyddsf. Anmäl till Telja 019-57 89 62 före 1 maj

Frågor? Ring Sture Hermansson 0582-135 87 eller Arne Holm 0582-407 58
 Glöm inte att ta med matsäck när vi åker ut i skogen.
 Stövlar eller kängor är bra att ha där ute. Ta gärna med vänner och bekanta.
 Alla är välkomna!

Söndag 14 juni	Vilda blommor på sommar dag i Tomteparken Arrangerad av Svenska Botaniska föreningen och Örebro länsbotaniska sällskap Samling vid Konsum Hallberg 10.00 eller Tomteparken 10.15
Torsdag 25 juni	Nygårdsvulkanens naturreservat Ett nytt naturreservat i söder om Vretstorp med artrik flora. Arr. Kumla naturskyddsförening Samling vid Kumla kyrka kl. 17.30
Lördag 8 augusti kl. 9.30	Ängens dag Sätter i Broby äng Samling i ängen
Lördag 15 augusti	Bussresa till Oskarshamn's kärnkraftverk m.m. Arr. Kumla naturskyddsförening Anmälan senast 1 juni till Åke Telje 019-57 89 62
Tisdag 25 augusti kl. 20.00	Astronomikvällen med experter Infalles vid månen och tas då vid en ny tid Arr. Kumla naturskyddsförening Samling vid P-plats Kumla kyrka Ledare: Harry Gustafsson tel. 019-50 70 411
Hösten	En svampexkursion i september. Med tillhörande veckan v40, med blommor och bilder i november och en ny studiecirkel kan visa frammanåt. Närmare information kommer i Anmälningen i mitten av augusti.

EN MAKALÖS SVAMPHÖST

Ame Holmér

Den blev succé. Mykologiveckan. Svampvänner, ca 75 personer, från hela Norden och även andra länder samlades i Närke i september. De genomströvade landskapet och fann svampar i mängder överallt. De hittade arter aldrig tidigare skådade i landskapet, ja man fann tomtsvampar som aldrig förr hade setts i Sverige.

Naturskyddsföreningen deltog på ett hörm genom att några av oss guidade och hjälpte gästerna fram till trevliga lokaler. Arrangemanget ordnades annars

av Svenska Mykologiska Föreningen i samarbete med Örebro Läns Botaniska Sällskap.

Men Hallbergskretsen gjorde också, så som vi ofta brukar, en svamputflykt i september. Även vi fick korgarna fulla med svampar av alla de slag. Det var ju meningen att vi skulle hitta så många olika arter som möjligt för att sedan med Karl Gustaf Nilssonshjälp försöka sätta namn på dem och förhoppningsvis lära oss känna igen några nya arter. Det kan ju vara trevligt att våga använda i köket

Svampstudier vid Herrfalläng. Några av de 110 svamparterna ligger på bordet

något mer än bara kantareller och Karl-Johanssvamp. Men så gäller det ju också att undvika de lömska giftsvampar som man kan råka få med sig hem. Sådana finns tyvärr. Karl Gustaf visade upp en riktig otäckning som han plockat dagen innan i Viby, - en lömsk flugsvamp. Några veckor tidigare hade vi läst tidningsrubriker om dödsfall i södra Sverige p.g.a. denna i våra trakter rätt sällsynta svamp.

Det myckna regnandet i början av månaden var bra för svampar och svampvänner, men inte för lantbrukarna som fick svårt att mellan skurarna rädda in sina skördar.

Våra svampar letade vi rätt på vid Hälla väster om Pålsboda. Därefter sammanlades vi, 15 deltagare, kring borden i Herrerfalkäng där vi drack vårt kaffe och stoppade i oss av matsäcken. Sedan dukade vi fram på bordet våra svampar och

gick igenom skörden. Nästan 110 olika arter kunde Karl Gustaf sätta namn på.

Bland matsvamparna i skörden kan nämnas: granbordsriska, knöfötad snöbollschampinjon, skogschampinjon och olika krembr. Några som inte ska bör hamna i köket var sidenträdning, giftkremla, gifthättning och giftrattskvilling. En förteckning på alla svampar vi hittade under dagen finns på vår hemsida: <http://hallsberg.snf.se/index.htm>.

Att Karl Gustaf kan det där med svampar förstår vi med all tydlighet när vi vet att han nyligen ställt samman en skrift om alla i Örebro län noterade svampar de senaste 30 åren. Den skriften på 114 sidor kan man läsa, eller rekvirera, om man går in på länsstyrelsens hemsida: http://www.t.lst.se/t/Publikationer/2008/svampar_inarke.htm

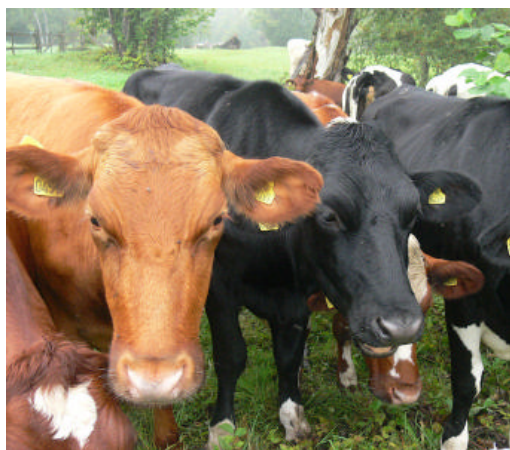
Lömsk fingersvamp (från Geråsen)

Det fanns flera intressanta fingersvampar vid Hälla. Här är det rak fingersvamp som gör skäl för namnet

Naturvårdskvigorna i Herrfallsäng var intresserade av vår svampgenomgång

Det gäller att hålla sig framme, kor är förtjusta i svampar. Bl.a. örsoppen, som ibland kallas kosopp. Här visar K-G upp enstensopp som angripits av gul svampsnyltning, en parasit som tyvärr gör svampen oätlig för oss.

NATURSKYDDSFÖRENINGENS HISTORIA

Från SNF:s hemsida har jag hämtat följande beskrivning av vår historia

Från en grupp specialintresserade vetenskapsmän till en folkrörelse med konsumentsamtakt, globalt medvetande och vilda grannar på dagordningen. 1900-talets historia genom Naturskyddsföreningens utveckling är en berättelse om både växande miljöhot och stora framgångar.

1909 samlades en liten grupp av landets främsta professorer och naturintresserade för att bilda Svenska Naturskyddsföreningen. De ville väcka och sprida "kunskap om och kärlek till vår natur samt för naturskydd" därför att växter och djur behövde studeras noggrannare och kartläggas bättre. Någon statlig myndighet för naturvård fanns inte på den tiden, Naturvårdsverket bildades inte förrän 1967. Företrädare för Naturskyddsföreningen har under årens lopp ofta fungerat som experter och sakkunniga i naturvårdsärenden. Genom remissvar och direktkontakter med regering och riksdag har föreningen drivit på politiska beslut och lagstiftning.

De eldsjälar som tog initiativet till Naturskyddsföreningen hade redan innan föreningen bildades börjat påverka beslutsfattarna för att få tillstånd ett skydd av värdefulla naturområden. Redan samma år som föreningen bildades kom den första framgången: De första svenska nationalparkerna bildades och den första växten frilästes, misteln.

Lokalt och globalt

Det fanns tidigt inom Naturskyddsfö-

reningens verksamheten spännvidd mellan det nära och välkända och det övergripande och avlägsna. Redan från början fanns ambitionen att bilda ort- och landskapsföreningar och bygga ett nätverk med om budskapen för att föra fram föreningens idéer.

Medlemmarna i Naturskyddsföreningen blev fler och fler. I början av 1940-talet hade föreningen ca 2 700 medlemmar. 1947 bildades den fristående ungdomsorganisationen Fältbiologerna. 1958 hade medlemmantalet vuxit till 13 000. 58 lokala naturskyddsorganisationer hade anslutit sig till föreningen och det fanns 31 egna lokalkretsar. Expertklubben hade utvecklats till en bred, folkbildande och demokratisk förening. En identitet som fortfarande lever kvar och gör Naturskyddsföreningen unik bland dagens svenska miljöorganisationer.

Idag finns Naturskyddsföreningens lokala grupper i hela Sverige. Naturskyddsföreningen arbetar också aktivt via internationella nätverk och organisationer. Såväl naturen runt knuten som de globala miljöproblemen rymmer inom verksamheten.

Ett annorlunda Sverige

När medlemstidningen Sveriges Natur jubileumsåret 1999 gjorde en sammanställning med ett urval av stora och små naturområden över hela landet som skyddats genom Naturskyddsföreningens insatser, fick kartan 158 räddade punkter. Och det är långt ifrån alla områden som skyddats. Ibland har arbetet

skett tillsamman med andra organisationer, politiker och myndigheter, men Sverige hade sett annorlunda ut idag om inte Naturskyddsföreningen funnits. Färre älvar hade forsat fritt, ännu färre gammal- och naturskogar sutat. Många, många är de ängsmarker som medlemmar landet runt räddat undan igenväxning genom att troget slå och räfsa.

Handla Miljövänligt

Utsläpp från pappersindustrin som dödade havsvikar och gav fisken issbildningar blev upptakten till Naturskyddsföreningens miljömärkning Bra Miljöval. Redan ett år efter att Naturskyddsföreningen och Miljöförbundet 1988 sammanställde de första listorna med papper som föreningarna godkände, hade pappersindustrins klbrutsläpp minskat med 40 procent! Succéhandboken "Handla Miljövänligt" som kom 1988, visade vilka miljöval var och en kan göra till vardags. Boken såldes i över 400 000 exemplar. Konsumentmaktens hade fått sitt verkliga ingång i föreningens verksamhet – och på butikshyllorna. Allt fler varor märktes med Bra Miljöval. Unilever vägrade att märka sina tvättmedel men föreningens bojkott av Väa fick stort genomslag 1991. Försäljningen sjönk snabbt. Idag är 90 procent av det tvättmedel som säljs i Sverige miljömärkt. Över 1 000 varor inom tretton produktområden är märkta med Bra Miljöval. Elektricitet, livsmedelsbutiker och transporter kan numera också märkas.

Mängden ger styrka

Naturskyddsföreningens styrka är mängden medlemmar och de aktiva lokalavdelningarna, kretsarna, över hela landet.

Den demokratiska uppbyggnaden med förtroendevalda på lokal, regional och riksnivå betyder att alla medlemmar kan påverka hur föreningen ska arbeta. Lust och engagemang styr. Utläpningar, fördrag, debatter, ängsskötsel och aktiviteter på gator och i butiker erbjuds av lokala kretsar. Formerna varierar. Mängdfallen av arbetsformer är stor.

Länsförbunden samordnar frågor som berör hela länet, till exempel trafikplanering eller reservatsbildning, ordnar kurser och stöttar kretsarna.

Vid rikskansliet i Stockholm och Handla Miljövänligt-kontoret i Göteborg arbetar tjänstemän med service till lokala kretsar och medlemmar, remissvar, uppvaktningar av politiker, information till allmänheten och massmedia. Konferenser och samarbete med andra, nationella och internationella, organisationer hör också till riksorganisationens uppgifter.

Du kan påverka

Utgångspunkterna för Naturskyddsföreningens arbete är fortfarande desamma som 1909: "kunskap om och kärlek till vår natur". Uppdraget att skydda naturen har inte blivit mindre angeläget med åren. INaturskyddsföreningen är du med och påverkar framtidens natur och miljö. Ju fler vi är, desto mer kan vi göra.

ÖRNFROSSA I VINTERKYLA

Per Karlsson Linderum

Det var minus 20 grader när jag kom till det första stoppet vid halv tio tiden söndagen 4 januari. Fem gånger under vinterhalvåret är jag ute på min vinter-rutt, där det gäller att under exakt fem minuter på tjugo fasta platser i landskapet räkna samtliga fågelarter och individer som ses eller hörs. Detta är en del i den riksomfattande fågelbeståndsovervakningen som leds från Lunds Universitet. Det är en kul ideell aktivitet att hålla på med under den kalla och ganska fågelfattiga, mörka tiden på året. Hursom helst, minus tjugo grader kändes inte lovande för dagen. Solen sken visserligen men utsikten för någon större fågelrikedom var inte god. Däremot kändes det ganska säkert att det fanns risk för förfrysning.

Det första stoppet ligger mellan Kånsta och Skruke, alldeles söder om 52:an till Nyköping. Typisk närkeslätt med skogsklädda höjder i söder och med Kvismaren och Forsskinnsösen i norr. Vid första räkningen i oktober hade jag 900 fåglar där, varav en stor flock om nästan 600 sädgäss (vilket kan jämföras med 150 fågelindivider på hela rutten denna dag). Nog om detta!

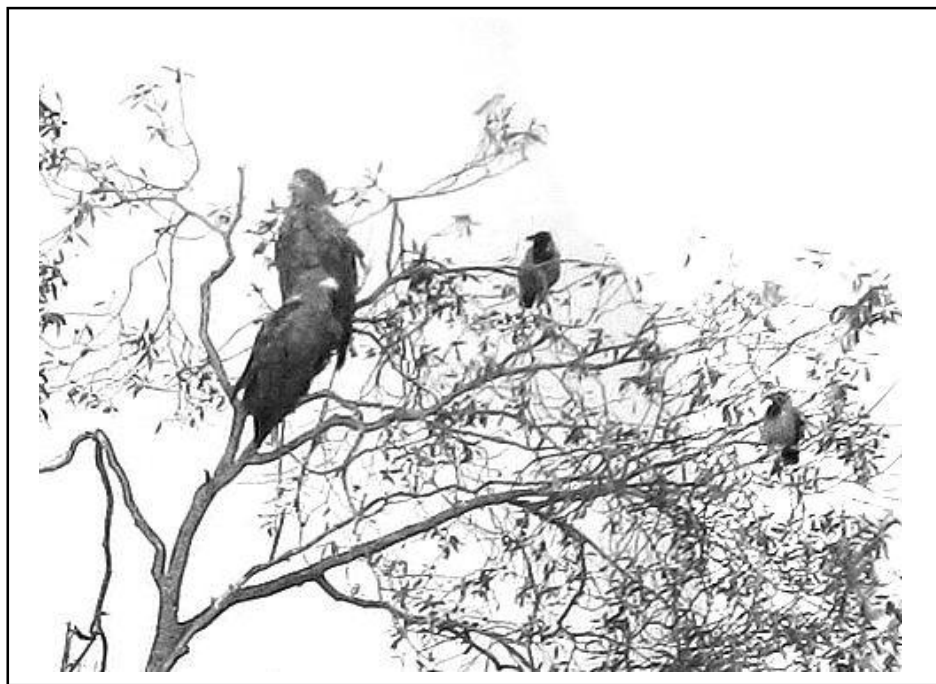
När jag svängde in på den lilla grus-

vägen mot Skruke såg jag genast en stor klös ute på det snöprydda gårdet. En öm, kul! Jag körde sakta fram till stoppet, smög ut ur bilen och tog försiktigt fram tubkikaren. Det var en subadult (halvgammal) kungsfågel som satt och käkade på en liten hare. Bredvid satt en kaxig skata och försökte sno åt sig en bit. I vanliga fall brukar ömupplevelser stanna vid detta, om man alls får se dem så bra som jag nu gjorde i tubkikaren, 200 meter bort i perfekt solljus. Det var nästan att jag inte registrerade den bitande kylan (jackan hann jag inte sätta på ordentligt).

Jag stod och kollade in ömen i tuben och kollade också av om givningarna efter fler fåglar. På långt håll drog en fjällvråk förbi. Plötsligt ser jag en öm långt norrut, från Kvismaren, komma flygande med spikrak kurs mot mig och kungsfågeln. Det var en gammal havsö. Den dyker snabbt ned mot kungsfågeln för att ta över bytet, kungsfågeln gör sig stor och ropar hotande mot havsömen. Den sistnämnda ger tillfälligt upp kampen och sätter sig några meter från kungsfågeln och väntar på sin tur. Tankarna går direkt till örnarnas fantastiska koll på sin omgivning.

Havsörnen hade sett på flera kungsfiskars hållvad som hänt! Nu ringer jag min svärfar som bor alldeles intill. Efter en kort stund ser jag också honom komma gående. Plötsligt, från ingenstans, dyker ytterligare en kungsfiskare upp, enligt min bedömning en gammal fågel, och tar över haren. Den första kungsfiskaren drar då tätt förbi svärfar mot öster. Nu har jag rejäl ömfrossa!!! Men föreställningen är inte slut. Nej då, inte en sådan här ömdag! Från Kvismaren servin du hur ytterligare en havsörn i ålvedvetet flyger mot alla hän-

delers centrum. Den dyker ned mot kungsfiskaren (nu är de två mot en) och jagar bort denna. Därefter delar havsörnarna snabbt upp de få resterna av haren som fanns kvar (skatan tog också en bit). Svärfar bränner av några kort i min tubkikare (själv glömde jag min, vilket är typiskt, det är då man behöver den som bäst). Sedan drar örnarna iväg. Jag lämnar platsen och fortsätter min rutt i nio steg grader, med nio relativt händelselösa stopp framför mig, men med ömfrossan kvar i kroppen.

Havsörnspar (och två kråkor) i "örnträdet" på Killingmaden vid Kvismaren. Ganska säkert de havsörnar som tog kommandot i örndramatiken på gårdet vid Sköllersta. De häckar i trakten och bevakar ofta sitt revir från detta träd.
Foto: Inger Holmer

Flygande rovfågel, men kan du se vilken?

De spretande fjäderpennorna ytterst på de raka vingarna säger att det tveklöst är en örn, den något spetsiga stjärten att det är en havsörn, den helt vita stjärten att det är en gammalörn.

Foto Arne Holmer

Hallsbergs Naturskyddsförening

Kontaktpersoner:

Sture Hemansson 0582-135 87

Arne Holmer 0582-407 58

